

Světové dědictví v České republice a jeho agenda Welterbe in der Tschechischen Republik und seine Agenda

1. Pojem „světové dědictví“ vymezila *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, přijatá na zasedání Generální konference UNESCO v Paříži v roce 1972. Jejím hlavním cílem je čelit stále se zvyšujícímu ohrožení kulturního a přírodního dědictví v důsledku sociálních a ekonomických změn, proto je v ní stanovena povinnost signatářských států, aby zabezpečily ochranu, zachování a předávání tohoto dědictví budoucím generacím. V roce 1990 přistoupila k Úmluvě tehdejší ČSFR, závaznou se pro ni stala v únoru 1991. Její závazky od roku 1993 přijala nově vzniklá Česká republika.

Den Begriff „Welterbe“ hat die Konvention zum Schutz des Weltkultur- und Weltnaturerbes geprägt, die auf der Zusammenkunft der UNESCO-Generalkonferenz in Paris 1972 angenommen wurde. Ihr Hauptziel besteht darin, der zunehmenden Bedrohung des Kultur- und Naturerbes infolge sozialer und wirtschaftlicher Wandlungen entgegen zu treten, weswegen sie die Pflicht der Signatarstaaten festschreibt, für Schutz, Erhaltung und Weitergabe dieses Erbes an kommende Generationen zu gewährleisten. Mit der Unterzeichnung der Konvention hat jeder der Signatarstaaten seine Pflicht zur Sicherstellung dieses Erbes anerkannt. Im Jahr 1990 ist auch die damalige ČSFR der Konvention beigetreten, Verbindlichkeit erlangte diese am Februar 1991. Ab 1993 hat die neu entstandene Tschechische Republik die Pflichten ihres Vorläufers ČSFR übernommen.

Český Krumlov. Foto: Ladislav Bezděk, 2010, © NPÚ

2. Na základě Úmluvy byly konstituovány Výbor světového dědictví a Fond světového dědictví, které zahájily činnost v roce 1976. Výbor je tvořen 21 státy Úmluvy, které jsou zvoleny v průběhu řádného zasedání Generální konference UNESCO. Výboru předkládají signatářské státy soupisy kulturních a přírodních statků, které se nacházejí na jejich území a odpovídají kritériím k zápisu na Seznam světového dědictví. Na základě článku 14 Úmluvy pomáhá Výboru sekretariát, který je jmenován generálním ředitelem UNESCO. Jeho funkci plní od roku 1992 Centrum světového dědictví v Paříži jako jedna z jednotek mezinárodního Sekretariátu UNESCO. Vztahy mezi Českou republikou a UNESCO zajišťuje Stálá delegace České republiky při UNESCO, která je podřízena Velvyslanectví České republiky v Paříži.

Aufgrund der Konvention wurden das Welterbekomitee und der Welterbefonds gegründet, die ihre Tätigkeit im Jahr 1976 aufgenommen haben. Das Komitee besteht aus 21 Konventionsstaaten, die im Verlauf einer ordentlichen Tagung der UNESCO-Generalkonferenz gewählt werden. Dem Komitee legen die Signatarstaaten die Listen der Kultur- und Naturgüter auf ihrem Gebiet vor, die den Kriterien für eine Aufnahme in die Welterbeliste entsprechen. Aufgrund von Artikel 14 der Konvention steht dem Komitee ein Sekretariat an der Seite, das vom UNESCO-Generaldirektor in Paris ernannt wird. Die Funktion des Komitee-Sekretariats wird seit 1992 vom Welterbezentrums in Paris als eine Untereinheit des internationalen UNESCO-Sekretariats erfüllt. Die Beziehungen zwischen der Tschechischen Republik und der UNESCO obliegen der Ständigen Delegation der Tschechischen Republik bei der UNESCO, die der Botschaft der Tschechischen Republik in Paris unterstellt ist.

Holašovice. Foto: Ladislav Bezděk, 2008, © NPÚ
Kroměříž. Foto: Gabriela Čapková, 2009, © NPÚ

3. Na základě Úmluvy je postupně vytvářen Seznam světového dědictví, na který jsou zapisovány kulturní a přírodní statky, kterým byla Výborem světového dědictví přiznána „mimořádná univerzální hodnota“. Česká republika má na Seznamu svého času zapsáno dvanáct kulturních statků, jsou jimi následující: Historické centrum Prahy (1992), Historické centrum Českého Krumlova (1992), Historické centrum Telče (1992), Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1994), Kutná Hora: historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci (1995), Kulturní krajina Lednice-Valtice (1996), Historická vesnická rezervace Holašovice (1998), Zahrady a zámek v Kroměříži (1998), Zámek Litomyšl (1999), Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (2000), Vila Tugendhat v Brně (2001) a Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči (2003).

Aufgrund der Konvention wird fortlaufend die Welterbeliste aufgestellt, in die Kultur- und Naturgüter eingetragen werden, denen vom Welterbekomitee „außergewöhnlicher universeller Wert“ zuerkannt wird. Die Tschechische Republik hat derzeit zwölf in die Welterbeliste aufgenommene Kultur- und Naturgüter, die nachstehend aufgeführt sind: das Historische Zentrum von Prag (1992), das Historische Zentrum von Český Krumlov (1992), das Historische Zentrum von Telč (1992), die Wallfahrtskirche des hl. Johannes Nepomuk auf Zelená hora (1994), Kutná Hora: historischer Stadtkern mit St. Barbarakirche und der Mariendom in Sedlec (1995), die Kulturlandschaft Lednice-Valtice (1996), die Historische Dorf-Reservierung Holašovice (1998), Gärten und Schloss in Kroměříž (1998), Schloss Litomyšl (1999), die Dreifaltigkeitssäule in Olomouc (2000), die Villa Tugendhat in Brno (2001), das Judenviertel und die St. Prokop-Basilika in Třebíč (2003).

Zelená hora. Foto: Gabriela Čapková, 2009, © NPÚ
Valtice. Foto: Ladislav Bezděk, 2008, © NPÚ

4. Agenda světového dědictví se řídí Operačními směrnicemi k provádění Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, které jsou *de facto* prováděcím dokumentem Úmluvy. Závazně určují například vzor ratifikace a přijetí, náležitosti zápisu statku na Seznam světového dědictví, postupy při sledování stavu zachování statků, včetně předkládání periodických zpráv a další. Ochrana světového kulturního dědictví a péče o něj probíhá v České republice v rámci platné legislativy. Při jeho ochraně a péči je využívána celá řada mechanismů a nástrojů, včetně dotačních titulů administrovaných Ministerstvem kultury ČR. Za významný nástroj je považován dokument označovaný *Management Plan*.

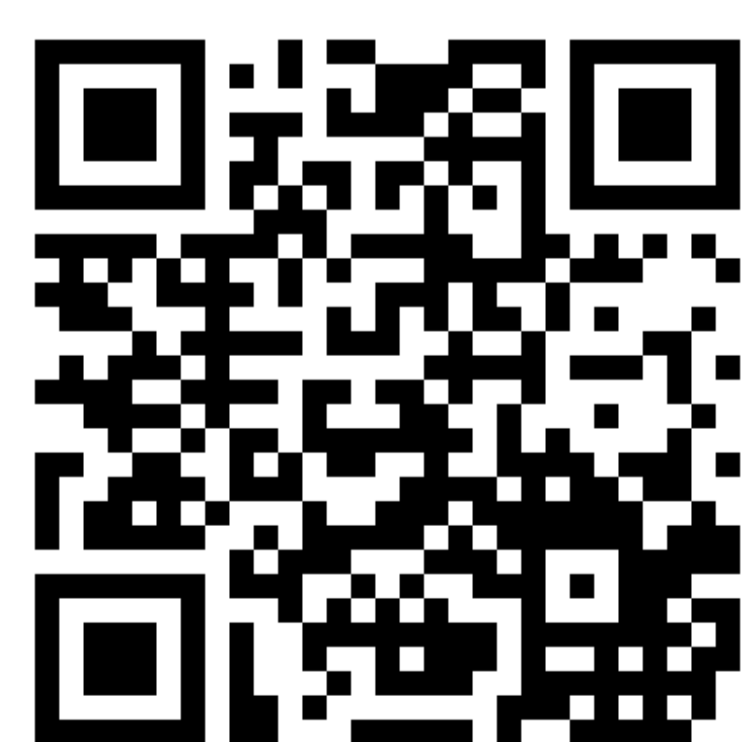
Die Agenda des Welterbes unterliegt den Operativen Richtlinien für die Durchführung des Übereinkommens zum Schutz des Kultur- und Naturerbes der Welt, welche sind also *de facto* die Ausführungsbestimmungen zur Konvention. Sie beispielsweise setzen sie verbindlich das Ratifikations- und Aufnahmemuster, die Erforderlichkeiten zum Eintrag von Gütern in die Welterbeliste, die Verfahren bei dem Monitoring des Erhaltungszustands von Welterbegütern einschließlich der Vorlegung periodischer Zustandsberichte, und weitere. Der Schutz des Weltkulturerbes und seine Pflege spielen sich in der Tschechischen Republik im Rahmen der gültigen Rechtsvorschriften ab. Bei Schutz und Pflege des Weltkulturerbes kommen eine ganze Reihe von Mechanismen und Instrumenten zum Zuge einschließlich der Dotationstitel, die vom Ministerium für Kultur der ČR verwaltet werden. Als wichtiges Instrument gilt das als *Management Plan* bezeichnete Dokument.

Litomyšl. Foto: Ladislav Bezděk, 2008, © NPÚ
Lednice. Foto: © Libor Sváček, 2009

5. Navrhnout k zápisu na Seznam světového dědictví lze kulturní nebo přírodní statek na základě článku 1 Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Výbor světového dědictví však nemůže posuzovat nominaci k zápisu, aniž by byl statek již předtím zahrnut na národní indikativní seznam. Indikativní seznam je seznam záměrů jednotlivých signatářských států pro jejich plánované nominace k zápisu na Seznam. Národní indikativní seznamy, včetně toho za Českou republiku, jsou prezentovány na webových stránkách Centra světového dědictví. V České republice mohl být výběr vhodných statků na národní indikativní seznam zahájen teprve v roce 1990, kdy začala příprava právních podmínek pro přístup tehdejší ČSFR k Úmluvě. Od té doby byl seznam již několikrát aktualizován.

Zur Aufnahme in die Welterbeliste können Kultur- oder Naturgüter aufgrund des Artikels 1 der Konvention zum Schutz des Weltkultur- und Weltnaturerbes in Vorschlag gebracht werden. Das Welterbekomitee kann die Nominierung zur Aufnahme in die Welterbeliste nicht in Betracht ziehen, wenn das betreffende Gut nicht zuvor in der nationalen Tentativliste geführt wird. Die Tentativliste (Vorschlagsliste) ist die Liste mit den Vorhaben der einzelnen Konventions-Signatarstaaten für deren geplante Nominierungen auf den Eintrag in die Welterbeliste. Nationale Tentativlisten einschließlich dessen der Tschechischen Republik werden auf den Webseiten des Welterbezentrums vorgestellt. In der Tschechischen Republik konnte die Auswahl geeigneter Kultur- und Naturgüter für die nationale Tentativliste erst im Jahr 1990 aufgenommen werden, als die Vorbereitung der Rechtsgrundlage für den Beitritt der damaligen ČSFR zur Konvention anließ. Seither wurde die Liste bereits mehrfach aktualisiert.

Důležité webové odkazy / Wichtige Weblinks:

- <http://whc.unesco.org/>
- <http://www.mzv.cz/>
- <http://www.mkcr.cz/>
- <http://www.npu.cz/>

Vydal © Národní památkový ústav, 2014
Herausgegeben von: © Das Nationale Institut für Denkmalpflege, 2014

Autorka textu / Autorin der Texte: Jitka Vlčková
Übersetzung ins Deutsche: Jürgen Ostmeier